הא ר"א והא רבנן כשתימצי לומר לדברי ר' אליעזר המבטל רשות חצירו רשות ביתו ביטל לרבנן המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל פשיטא אמר רחבה אנא ורב הונא בר חיננא תרגימנא לא נצרכא אלא לחמשה ששרוין בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב לדברי ר"א כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל לכל אחד וא' לרבנן כשהוא מבטל רשותו צריך לבטל לכל אחד ואחד כמאן אזלא הא דתניא חמשה ששרוין בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד כמאן כר"א רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני הכי כמאן אזלא הא דתניא ה' ששרוים בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב כשהוא מבטל רשותו אינו צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד כמאן אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת כמאן כר"א א"ל רב פפא לאביי לר"א אי אמר לא מבטילנא ולרבנן אי אמר מבטילנא מאי טעמא דר"א משום דקסבר המבטל רשות חצירו רשות ביתו ביטל והאי אמר אנא לא מבטילנא או דילמא טעמא דר"א משום דבית בלא חצר לא עבידי אינשי דדיירי וכי קאמר לא מבטילנא לאו כל כמיניה אע"ג דאמר דיירנא לאו כלום קאמר ולרבנן אי אמר מבטילנא מאי טעמא דרבנן משום דקסברי המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל והאי אמר מבטילנא או דילמא טעמא דרבנן משום דלא עביד איניש דמסלק נפשיה לגמרי מבית וחצר והוי כי אורח לגבייהו והאי כי אמר מבטילנא לאו כל כמיניה (קאמר) א"ל בין לרבנן בין לר"א כיון דגלי דעתיה גלי: וכן שמעתי ממנו שיוצאים בערקבלין בפסח: מאי ערקבלין אמר ריש לקיש אצוותא חרוזיאתא:

הדרן עלך עושין פסין

בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח והכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומן המלח הנודר מן המזון מותר (במלח ובמים) מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה סומכוס אומר בחולין ולכהן בבית הפרס ר' יהודה אומר אפי' בין הקברות מפני

מפני ר"א. כדאמר רבי אלעאי שמעתי מר"א: **רשות ביתו ביטל.** ואע"ג דלא פריש בהדיא רשות ביתו דהא ודאי מתני' בדלא פירש דאי פירש לא מצי למימר ר' אלעאי בקשתי לי חבר ולא מצאתי דהא כ"ע מודו דשרי: **פשיטא.** דנהי פליגי ולמה ליה לרב ששת לומר כשתימצי לומר: **אמר רחבה אנא ורב הונא בר חיננא תרגימנא.** להאי כשתימצי לומר דרב ששת לאי אילטריך: ה"ג **לא נצרכה אלא לחמשה ששרוין בחצר כו'.** דאשמעינן רב ששת לשום לב להבין טעם מחלוקתן וללמוד הימנו דבר אחר דלר' אליעזר מבטל בעין יפה מבטל ולא אמרינן חצר דגלי גלי בית דלא גלי לא גלי ונילף מינה דהיכא דבטיל לאחד מינייהו בטיל לכולהו ולא אמרי' למאן דגלי גלי למאן דלא גלי לא גלי ולרבנן צריך לבטל לכל אחד ואחד כי היכי דלגבי בית סבירא להו דמאי דלא פריש לא בטיל הכא נמי למאן דלא פריש לא בטיל וכולן אסורין דאע"ג דהאי דבטיל ליה עירב עם חבירו כי עירב מאתמול אדעתא דההיא חולקא לא עירב דההיא שעתא לאו דידיה הוא ודכוותיה תניא בהדר (לקמן דף ע.) אחד מן השוק שמת והיה לו בית בחצר והניח רשותו לאחד מבני החצר מבעוד יום דהיינו קודם שעירבו דכי עירב אדעתא דההיא חולקא נמי עירב אינו אוסר משחשיכה הרי זה אוסר: **רב כהנא מתני הכי.** להאי כשתימצי לומר דרב ששת אמתניתין ורחבה ורב הונא הוא דתרגמוה לאגמורינן מינה אחמשה שעירבו בחצר כו' הוא דאתא: **ורב טביומי מתני.** דרב ששת בהדיא אמרה עלה: **כר' אליעזר.** דאמר מבטל בעין יפה מבטל: **לרבי אליעזר.** דאמר מסתמא ביטל רשות ביתו: **אם אמר.** בהדיא לא בטילנא רשות ביתי מי הוי ביתו מותר להן או לא: **ולרבנן.** דאמרי מסתמא לא ביטל רשות ביתו אמר בהדיא מבטילנא לכו אף רשות ביתי מבטיל אי לא: **ביתא בלא חלר.** כיון דאסר עצמו בחצרו שביטל להם: **לאו כל כמיניה.** דכיון דלית ליה חצר דירת בית לא כלום היא לדידיה: **והאי כי אמר מבטילנא.** בטלה דעתו אצל כל אדם ולא ביטל אלא חצר: **אצוותא חרוזייתא.** סיב ענה הגדל סביב הדקל ונכרך ועולה בו כלולבי גפנים. חרזייתא תכופות הרבה יחד כמחרוזות וטעם מרור בו:

הדרן עלך עושין פסין

בכל מערבין. עירובי חצירות (א) ותחומין: **ומשתתפין.** במבוי: **חוץ מן המים ומן המלח.** דלאו מידי דמזון הן וטעמא דעירוב משום דלעתו ודירתו במקום מזונותיו הוא וכיון שנתנו כל בני החצר כדי מזונן בבית אחד נעשה כאילו כולן דרים בתוכו ונמצאו כולן רשות אחת וכו' וכן בעירובי תחומין נעשה כמי (ב) ששבת שם ומשם יש לו אלפים אמה לכל רוח הלכך דבר מזון בעינן: **בכסף מעשר.** בתוך ירושלים כשהוא מוליאו [לצורך מאכלו] כדכתיב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך: **חוץ מן המים ומלח.** בגמרא [כז:] מפרש טעמא דלאו פרי מפרי הוא: **מערבין לנזיר.** עירובי תחומין: **ביין.** ואף על גב דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא הוא גבי אחריני שרו ליה רבנן: **ולישראל בתרומה.** דהא חזיא לכהן: **סומכוס אומר בחולין.** אבל לא בתרומה דמידי דחזי ליה בעינן. ובגמרא [ל:] מפרש מאי טעמא לא פליג סומכוס אנזיר: **ולכהן בבית הפרס.** סתמא היא ולאו סומכוס קאמר לה. מניחין עירוב לכהן בבית הפרס אע"ג דבעינן דמצי למיזל ולמישקליה ומיכליה התם דאי לא מצי אזיל התם היכי קני שביתה בההוא דוכתא למהוי כאילו שבת שם (ג) בבית הפרס שפיר דמי דספיקא דרבנן הוא ומותר ליכנס ע"י נפוח:

לחוץ

ולא מצאתי לי חבר. היינו דוקא בתלמידיו דתניא בכל שעה (פסחים דף לט.) עד שבאתי אצל ר"א בן יעקב והודה לדברי אי נמי לא מצא חבר ששמע מר"א קאמר: **אצוותא** חרוזייתא. פירש בקונטרס סיב ענה הגדל סביב הדקל ונכרך ועולה כלולבי גפנים ואין נראה לר"י דבפ' כל שעה (פסחים דף לט.) אמרי' מה מרור מין זרעים אף מרור מין זרעים והתם אמרינן דהרחבינא אצוותא דדיקלא ואפשר דהן ב' מינין ושניהן נכרכין סביב הדקל(ה):

הדרן עלך עושין פסין

בכל מערבין. פי' בקונט' עירובי חצירות ותחומין ואין נראה דבעירובי חצירות בעינן פת לכולי עלמא בפרק הדר (לקמן דף עא:) וכל האי פירקא מוכח דאיירי בתחומין: **ולכהן** בבית הפרס. וא"ת בפסחים (דף לב.) אמר אונן ומצורע ובית הפרס בעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת פירוש לא העמידו דבריהם לטמאותו משום דאיכא כרת אם לא יעשה פסח והכא משמע דאפי' בשביל עירוב לא העמידו דבריהם והתם נמי ע"י בדיקה דרב יהודה איירי דקאמר אבית הפרס כדתנן ושוין ב"ש וב"ה שבודקין לאוכלי פסחים ואין בודקין לאוכלי תרומה וקאמר מאי בודקין א"ר יהודה אמר שמואל מנפח אדם בבית הפרס והולך לו ואף ע"ג דמפרש התם בפרק בתרא דאהלות (משנה ד) אהך משנה כיצד הוא בודק מביא עפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקין וממחה אם יש עצם כשעורה טמא ההיא בדיקה מיירי אם כבר עבר ובדיקת דרב יהודה איירי אם רוצה לעבור וה"פ מאי בודקין אם רוצה לעבור וי"ל דהא דקאמרינן התם דלא העמידו דבריהם במקום כרת היינו משום דאיכא נמי כרת לעושי פסח בטומאה ולכך דוקא לעושי פסח לא העמידו דבריהם אע"ג דאיכא כרת כיון דאי לא עביד (ד) נמי פסח איכא כרת אבל אין בודקין לאוכלי תרומה אף על גב דליכא כרת לאוכלי תרומה בטומאה כיון דאיכא מיתה העמידו דבריהם והכי אמרינן בחומר בקדש (חגיגה דף כה:) לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת פי' אפי' במקום כרת לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה פי' אף על גב דליכא כרת אלא מיתה כדפרישית אבל הכא דטומאת כהן ליכא כרת אלא לאו לא העמידו דבריהם במקום מצוה דאפי' אם מערבין לדבר הרשות אורחא דמלתא הוא לערב לדבר מצוה כדאמר בפ' כיצד משתתפין (לקמן דף פב.) ובמצוה רבה אפי' בלא ניפוח התירו כגון ללמוד תורה ולישא אשה ולדון ולערער עמהם כדי להציל מידם כדאמר במס' ע"ג (דף יג.) ובפרק מי שהוציאוהו (לקמן דף מז.) דמדלא מייתי התם הא דרב יהודה משמע דבלא ניפוח איירי ולכך נקט נמי הנך מלות ולא נקט אחריני וכן מצינו דמשום כבוד הבריות התירו לטמא בטומאה דרבנן במי שמתו (ברכות דף יט:) גבי מדלגין היינו ע"ג ארונות:

מפני

עין משפט נר מצוה

נא א ב מיי' פ"ב מהל' עירובין הלכה א [ב] סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שפ סעיף א:
נב ג מיי' שם הל' [א] ג טוש"ע שם ס"ב:
א ד מיי' פ"א מהלכות עירובין הל' ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ה:
ה [טוש"ע י"ד סי' רי סעיף יט]:
ו [מיי' שם הל' יד טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ח]:

רבינו חננאל

ופרקינן מתני' ר' אליעזר אידך רבנן. ואסיקנא בחמשה השרוין בחצר אחת ושכח אחד ולא עירב לדברי ר' אליעזר אין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד. לדברי חכמים צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד. א"ל רב פפא לאביי לר' אליעזר אי פריש ואמר רשות חצרי בטלתי רשות ביתי לא בטלתי, ולרבנן אי פריש ואמר רשות חצרי ורשות ביתי מאי. ופשטנא בין לרבנן ובין לר' אליעזר כיון דגלי גלי. ערקבלין. פי' ירקות שמם אצותא חרוזיתא, ירקות שיוצאין בהן בפסח:
הדרן עלך עושין פסין
בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח כו'.

מסורת הש"ס

א) לקמן סט:, ב) ס"א רבה, ג) לקמן ע., ד) כל זה עד כמאן כר"א בס"א ליתא. רש"ל, ה) [לקמן סח:], ו) [פסחים לט. ע"ש], ז) לקמן פא. קידושין לה., ח) [ברכות לה:], ט) [צ"ל במים ובמלח וכ"ה בברכות לה:], י) פסחים כב. [לקמן כח.], כ) ס"א בבית [ובעי"ו כפים' לקמן ל:], ל) [עיין לעיל במשנה], מ) עיין תוס' סוכה לו: ד"ה בסיב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בכל מערבין עירובי חלרות. נ"ב כן מוקי לה בדף פ"א ע"ש: (ב) ד"ה חוץ וכו' רשות אחת וכן בעירובי תחומין נעשה כמי ששבת שם ומשם: (ג) ד"ה ולכהן וכו' כאלו שבת שם דהא לאו ביתו הוא ולא מצי למידר שם בבית הפרס שפיר דמי: (ד) תוס' ד"ה ולכהן וכו' אע"ג דאיכא כרת כיון דאי לא עביד פסח נמי איכא כרת:

גליון הש"ס

גמ' כשהוא מבטל רשות צריך לבטל לכל אחד ואחד. עיין לקמן דף סג ע"ב תוס' ד"ה בטילו רשותייכו:

מוסף רש"י

אצוותא חרוזיאתא. הוא סיב גדול ועב ומין לעצמו הוא (פסחים לט.).
הדרן עלך עושין פסין
בכל מערבין. דרך בתים להיות פתוחין לחצר, והרבה בתים פתוחים לחצר אחת, וכן יוצאין דרך חצר לרשות הרבים, נמצא החצר רשות לכולן והבתים כל אחד מיוחד לבעליו, ואמרו חכמים אין מוציאין מרשות לרשות בלא עירוב שיערב כל הרשויות להיותם רשות אחת, ותיקנו ליתן כל בית ובית שבחצר פת וטולן בכלי אחד ומניחין אותו באחד מן הבתים, ונעשים כולם כאילו דרין בתוך בית וכל הבתים דירה אחת (סוכה ג.). ומשתתפין. שתיקנו חכמים על כל חצר הפתוחה למבוי, כדרך שתיקנו עירוב לבתי החצר, שיהו נותנין בשיתוף (שם) מבוי שהוא סתום משלש לדדין ולאשו פתוח לרשות הרבים ותלירות פתוחות לו ויוצאות ובאות לרשות הרבים, הרי הוא רשות היחיד לבני חלירות, ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב, שהחלירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו בו שיתוף להשתתף כל החלירות בפת או ביין ולהניח השיתוף באחת מן החלירות (שם ב.). מערבין לנזיר ביין. אע"ג דמעודה שאינה ראויה לו היא, הואיל ואי מתשיל אנדרותיה שריא ליה, מערבין, וכן לישראל בתרומה. דאי בעי מיתשל עליה, דתרומת טעות אינה תרומה והדרא לטיבלה יהדר מפריש עלה מינה ובה (פסחים כג.).